Bun de imprimat.
XLIX. évf. Cluj, 1939. január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Romania 3 lei

Library of the UNITARIAN SCHOOL FOR THE MINISTRY Berkeley California

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Őfelsége II. Károly király.

Őfelsége újévi beszéde.

Az 1938 esztendő a nemzet történetében aggodalmakkal teli évként lesz feljegyezve, de a megujhodást és a nemzeti ujjáéledést is fogja jelenteni. Az elmult évben egyetlen vezérgondolatom volt, mit az uj alkotmány kibocsátásával is bizonyitottam: — Románia megmentése. Nemcsak gondolat ez, de jelszó s messzehangzó kiáltás is. Különös örömömre szolgál, mikor látom, hogy országom egyhangu szavazattal válaszolt a felhivásra és teljes lelkesedéssel csatlakozott a Nemzeti Ujjászületés Frontjához. Megállapitom, hogy boldogitó jel ez, mely bebizonyitja, hogy a mi országunk egészséges és lángoló hittel válaszol azok felhivására, akik javát óhajtják, ugyanazzal a magasztos gondolattal, mely kormányomat is áthatja.

— A miniszterelnök beszámolója nyilt és tiszta képet adott mindarról, amit véghezvittünk. Az állam uj, erős alapjai letétettek. Minden jóhiszemü embernek el kell ismernie, hogy nagy erőfeszitések történ-

1521. Unitarian Theological School Berkeley California

tek. Minden elmuló nap megmutatja a nagy munka eredményét. Minthogy mindez ily élénk ritmusban teljesedett be, egyre erősebben kezdünk hinni az uj idők uj jelszavában : munka ! Az idő nem várja be az embert. Kötelességünk, hogy lépést tartsunk vele és segitsük egymást erkölcsileg és anyagiakban a kijelölt uton. A jó pénzügyi helyzet lehetővé tette az eddig sohasem észlelt erőfeszitéseket s az általános megujhodásnak alkalmából kötelességemnek tartom, hogy teljes meggyőződéssel köszönetet mondjak kormányomnak a munkáért és az elért eredményekért. Most az 1939 esztendő küszöbén szem előtt kell tartanunk a tanulságokat, hogy hittel és meggyőzódéssel tekinthessünk a holnap elé. A munka megkezdődött s kétkedés nélkül kell folytassuk. Nem engedhető meg egyetlen pillanatnyi szünet sem az ujjászületésnek és nemzeti megerősödésnek annyira szép utjában. Minden román kötelessége ebben a pillanatban — melyben sok veszélyt lehet elháritani — hogy tekintsenek el személyi érdekeiktől, és egyetlen gondolatban, vállvetve dolgozzanak a nemzet megerősitése érdekében. Mindnyájan megértők kell legyenek, mert csak általános megerősödés és virágzás által találhatják meg egyéni védelmük és szükségeik kibontakozását. Csak egészséges és virágzó közösségben találhatja meg mindenki a boldogságot és a nyugalmat. A holnap országában nem létezhet oly egyéni érdek, mely nincs összhangban a haza közhasznu érdekeivel. Az ország konszolidálása kötelesség a történelemmel szemben, melyekért annyi véres áldozatot kellett hozni, vállalva az európai civilizáció fejlődésében a legnagyobb szerepet. Ennek a dicső multnak nevében, az ősök áldozatkészségének nevében, kik a multban annyit szenvedtek a román nép létérdekéért — kell nekünk és azoknak, akik utánunk következnek harcolni és egyesülni, hogy a dicsőséges örökség megvédhető legyen minden ellenséges veszéllyel szemben. Ha Románia akart és ma is tovább akar haladni a számára kijelölt szebb és jobb uton, legyen áthatva a megértés szellemétől, hogy az uj épület az áldozat alapjain tovább emelkedjen. Mert az ősök sirjain épül a jövendő. Az a tény, hogy a román nép a századok folyamán szembeszállott annyi veszéllyel, anélkül, hogy veszitett volna életerejéből, bizonyitja ezt s a nemzeti büszkeség kezessége jövőnknek. Volt idő, mikor a civilizáció sikerének érdekében tul kellett tekintenünk az ország határain. Ez már a multé. Anélkül, hogy leértékelnénk a mások által elért eredményeket, nyiltan büszkélkedhetünk a saját kereteink között elért eredményekkel, ugy kulturális, mint anyagi téren. A mi hatalmas sikereinket a legteljesebb hazaszeretet szülte. A mi ipari termékeink kezdik betölteni összes szükségleteinket. Legyünk büszkék arra, ami román. Siessünk az ország segitségére, bátoritva és felhasználva a nemzeti termelést. Minden állampolgár, aki méltó erre az elnevezésre, büszke kell legyen arra, hogy román.

Románia természeti kincseinek kiaknázása egyike a holnap legelengedhetetlenebb szükségességeinek. Nem engedhetjük meg, hogy annyi kincs parlagon heverjen. A fejlődéshez uj eszközökre van szükségünk, ezeket az eszközöket meg kell találni. Más téren is kézzel fogható eredményeket kell az elkövetkező évben produkálni, mint a mezőgazdaság, közlekedési utak és a közegészség. Az elmult év szép

megvalósitásai mellett folytatni kell a kampányt a termelés fokozására és a parasztok felvilágositására. A földnek a nagy agrárreform nyomán való szétforgácsolódása folytán a román mezőgazdaság jellege alapvetően megváltozott.

— Át kell térni az intenziv gazdálkodásra, a föld összes termékei terén. A közlekedés terén energikusan kell az utak és vasutak megjavitásának programját megvalósitani és kiszélesiteni. Van még e fejlődésnek egy vonatkozása, amelyről nem szabad megfeledkezni: a turisztika. Minél jobb és modernebb közlekedési utak lesznek, annál többen jönnek majd az országba, hogy lássák és megismerjék az ország csodálatos látványosságait. Először azonban nekünk kell megismernünk ahhoz, hogy másokkal megismertethessük őket. És aki bennünket megismer, az szeret is. Ám egy ország nem prosperálhat akkor, ha gazdaságilag nincs szinkronizálva a lakosság egészségi állapotával. A tuberkulózis, malária, gyermekhalandóság sürü rendeket vág. Ezen a téren nagyon sok tennivaló van.

— Ime néhány pont abból a munkaösszességből, amit ki kell fejteni a nemzeti megujhodás müvében. Tudjuk, hogy azok, akik a munkára elhivatnak, egy pillanalig sem fognak tétovázni e müben, amelytől a mi egész jövőnk függ.

— Kivánom, hogy minden román bizalommal nézzen országa jövője elé, higyjen azokban, akik a közügyeket vezetik és én vagyok az első, akinek nincs más óhajom és célom, mint az ország békés fejlődése. El vagyok határozva arra, hogy mindannyiok együttmüködésével befejezem Romániának jobb nemzeti életben való megujhodásának müvét. Gazdasági megujhodás kell, de erkölcsi megujhodás is. Nem szabad lennie olyan románnak, aki ne álljon teljes odaadással a cél szolgálatában.

Az én erőfeszitéseim és az állam vezetőinek erőfeszitései annál könnyebbek lesznek, ha érezni fogjuk, hogy az egész nép támogat ebben a munkában. Az ország ujjáépitése kitartással, energiával, fegyelemmel és igazságossággal, de a nemzet lelki ösztönzésével is kell, hogy megvalósuljon. Valamennyien egyesülve s egyenesen előre nézve, győzni fogunk és ebből az Isten áldotta országból a legboldogabb és legvirágzóbb országot fogjuk csinálni.

Köszönöm szentséged meleg szavait. Köszönetet mondok mindazoknak. akik az elmult évben szeretettel dolgoztak Románia megerősitésén. Kérem a Mindenhatót, adjon országomnak bőséges, nyugodt esztendőt és mindenkinek egész szivemből boldog ujévet kivánok.

Egy rokonfelekezet ünnepe Indiában.

A mesés Kelet-Indiában van velünk egy rokonfelekezet: a Bramah egyház. Ez az egyház bramaizmusból nőtt ki; felismerte az Istenségben a szeretetet, az Isten atyavoltát és kihangsulyozza az emberszeretet elvét. Az indiai próféták mellett elismeri Jézust, mint a vallásosságnak egyik legnagyobb szellemét. Ennek a felekezetnek egyik alapitója *Keshub Chunder Sen* volt (a másik *Rabbindranath Tagorének*, a Nobel-dijas nagy bölcselőnek és köl-

tönek atyjaa: *Devandranath Tagore*). A *Keshub Chunder Sen* által alapitott Bramah egyház mintegy 400 egyházközséget számlál tagjai sorába. A vezető emberei között sok kiváló van, akik India bölcsességét a Jézus tanaival össze tudják egyeztetni. E felekezet együtt müködik már régóta az unitáriusokkal. A nemzetközi unitárius mozgalmakban mindenkor részt vett és részt is vesz. Az alapitó *Keshub Chunder Sen* születésének 1938 évi november hó 19-én volt 100-ik évfordulója. Indiában a Bramah egyház bensőséges ünnepséget rendezett ebből az alkalomból.

A *Keshub Chunder Sen* bölcs mondásaiból a következőket idézzük.

Sokszorozd meg a szent hajlamokat a lelkemben, a te szent lelkednek a belém lehelésével és segits meg, hogy kövessem ezeket a fölébresztett hajlamokat.

I.

A *hit* egyenes látomás; a hit látja az Istent és látja a halhatatlanságot.

A hit örvendez a minden áldással teljes Istenben; végtelen örömét leli az Isten iránt való szolgálatában.

A hit arra segit, hogy Istennek alárendeljük teljes valónkat.

A hit állandó haladás az ég felé.

II.

A vallásos haladásban az első lépés az *Istenben való hit*. A második lépés: az imádság.

Az imádságnak kell, hogy a kezdete legyen a *vallásos életnek* — ez a kulcsa az Isten országának.

Midőn az egyéneknek egy csoportját az igaz *Istenben való hit* ihlette meg, a hitnek és érzelemnek közössége egy uj nagy ujjászületett társas életben tartja össze... Amidőn az ő szent lelke ilyen hiten át munkálkodik, áthatja az egyéni és nemzeti ujjászületést, minden szivben, minden családban és a föld minden nemzete közepette megalapitja Isten országát.

III.

Az Isten szava rövid, egyszerü és édes.

A szó, a betü egyszerü hangzásu.

Az ő kijelentése nem egy könyv, hanem egy hatalom. Tisztán szellemi ráhatás. Isten szent lelkének ihletése és hatása.

Az égnek fénye leszállott a mi földi hazánkra. Mindnyájan dolgozzunk és imádkozzunk, hogy ez a világosság ragyogjon mindig fényesebben a tökéletes nap felé, hozzon örömet, békét ez áldott földön levő minden otthonba!

IV.

Ime, a szenteknek és prófétáknak minden családja egyesült egymással és az Urral... Mestereink mind egyesültek... Hogyan ragyognak mindnyájan a Központi Napban és hogyan sugározzák ki az ő dicsőségét. *B. P.*

Bun de imprimat.
XLIX. évf. Cluj, 1939. január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Új évi üdvözlet.

Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek erősek.
Minden dolgotok szeretetben menjen végbe.

I. Kor. XVI. rész 13, 14 v.

Kedves Atyámfiai!

Pál apostol idézett szavaival szólok hozzátok az új esztenben. Olyan ez a felhivás, amelynek időszerüsége nem mulik el soha, ma azonban ugy érezem különösen időszerü.

A világ minden részein folyik a versengés és a vetélkedés a népek és nemzetek között. Békéről sokat beszélnek most is, de minden pillanatban vitás kérdések nyomulnak előtérbe, amelyek azzal fenyegetnek, hogy felboritják Isten áldott békéjét. A népek egymás iránt való féltékenysége, gyanakodása, korunk beteges tünetévé kezd válni, s hogy hova jut el az emberiség ezen az uton, senki sem tudja megmondani. Azért megszivlelendő az apostol figyelmeztetésének első szava: Vigyázzatok!

A figyelmeztetés második része már megmutatja, hogy mi a legerősebb fegyver, amellyel védekezhetünk a körülöttünk zajló veszedelmek ellen. Álljatok meg a hitben, azt mondja az apostol. Ha nincsen hitünk abban, hogy a becsületes és szorgalmas életnek meg lesz a jutalma, hogy az Istenben való erős bizodalomnak meg lesz az eredménye, akkor szomorú lélekkel mennénk neki az új esztendőnek. De hinnünk kell az igazságos Isten végtelen jóságában és irgalmasságában, s hisszük azt, hogy mindannak teljesednie kell, ami összhangban áll az Ő akaratával és bölcsességével. Enélkül a hit nélkül nincsen életünk, nincsen jövőnk. Ez az az egyetlen erő, amely megtarthat bennünket a viha-

rok között. Ápoljátok és gondozzátok azért a lélek életének fenntartó elemét: a hitet, s gondoskodjatok és áldozzatok az unitárius anyaszentegyházért, amely a ti hiteteknek erős vára kiván lenni, s annál erősebb lesz, minél inkább magatokhoz ölelitek s szivei-tek melegével melengetitek. Százszorosan adja vissza nektek azt, amit ti ti adhattok neki.

Hogy a ti ellenálló erőtök megerősödjék és megizmosodjék, azért van szükség a szeretetre, amelyre az apostol ilyenképen figyelmeztet: minden dolgotok szeretetben menjen végbe. A szeretet olyan az emberek életében, mint a vakolat az épület kövei között. Erős és összetartóvá teszi, megszilárditja. hogy a kövek szét ne hulljanak. A mi együttélésünket is csak a szeretet táplálhatja és tarthatja fenn. Ahol egyetértés és szeretet uralkodik, ott minden gyarapodik, termékennyé és gyümölcsözővé lesz. Ahol gyülölet, önzés, kicsinyesség és széthuzás van, megbomlik az egység, s minden közös alkotás elsorvad.

Pál apostol figyelmeztetése magában foglalja az egyes ember lelkiéletének és a közösség együttélésének legfontosabb két feltételét a hitet és a szeretetet. Legyen ez a kettő a mi vezérlő gondolatunk az elkövetkezendő új évben, s akkor nem lesz elkopott és köznapi szólásmóddá a jó kivánság: Boldog új esztendőt!

Kolozsvár, 1938 évi december. Atyafiságos üdvözlettel:

Dr. Varga Béla,
unitárius püspök.

Remény, emlékezet.

Éltünk rögös határain
Két géniusz vezet,
S felleg borúlván útain,
Nyújt mindegyik kezet;
De bár tekint biztatva rád,
Vigasztaiást egyik sem ád:
Remény s Emlékezet.

Emlékezet lebegteti
Szárnyát a mult felett,
S bús képzetekben rengeti
Borongó kebeled;
Mult kedv után titkon epeszt,
Mult kín között ismét senyveszt,
S lelkedre hoz telet.

Kéklő lepelben messze jár
Előtted a Remény.
Magához int, de meg nem vár
Tovább tovább lengvén.
S míg lepkeszárnyát kergeted,
Lezúg hiában életed,
S állasz pályád szélén.

Rosszat ne félj, s ne kivánj jót
Mult és jövő közül;
Öleld meg a Jelenvalót,
Mely játszik és örül;
S bár ködbe néha burkózik,
De színe gyorsan változik
Ajkán mosolygás ül.

Kölcsey Ferenc.

Új évi szózat unitárius testvéreinkhez!

Új év beköszöntével rendesen visszaszoktunk tekinteni az elmult esztendőre. Az utóbbi években nem mondhatjuk el egyházi életünkről, hogy az csendes és nyugalmas mederben folyt le, nemcsak eseményekben és változásokban, hanem emóciókban is elég gazdag volt.

A világháboru befejezte után elvesztette egyházunk megszokott anyagi támaszát. Papjaink egyelőre kongrua nélkül, iskoláink pedig mind mai napig anyagi segitség nélkül maradtak. Az egyháznak jelentős mezőgazdasági és erdőbirtokát az agrárreform elseperte, pénzvagyonában a pénz értékének és vásárló erejének állandó csökkenése, a pénzbeváltás, konverzió és bankkrizis folytán megsemmisitő csapás érte, itt-ott csak vagyonroncsai maradtak. Valósággal új életet kellett kezdeni, a vagyonroncsokat összeszedni, átcsoportositani, jövedelmezővé tenni.

A világháboru kitörése óta épületeinkkel nem sokat törődtünk, nem javitottuk. Lehet-e csodálni azt, ha ennek folytán épületeink hihetetlenül gyenge állapotba kerültek, éppen Kolozsvár egyik legértékesebb utcájában, féltett kollégiumunk, templomunk szomszédságában. Az utóbbi két évtizedben, hogy ugy mondjam, teljesen a készből éltünk, nem pedig a jövedelmeinkből.

Nem hiszem, hogy akadt volna egyházáért aggódó, egyházát féltő olyan unitárius ember, akiben nem ébredt volna fel a parancsoló szükségesség érzete, hogy valamit már tenni kell, nem várhatjuk, hogy a sült galamb a szájunkba repüljön, hisz egyházunk fennmaradásához az anyagi alap is nélkülözhetetlen.

Ezek a körülmények érlelték meg az új épitkezés elhatározását. S az épület pár hónap alatt már fedél alatt van; szuterénje, földszintje, első emelete átadva a bérlőknek s a tavasz folyamán bérbeadhatóvá válik a még hátralevő három emelet is.

Voltak-e nehézségek az épitkezésnél? Persze, hogy voltak! Meg volt-e hozzá a pénzszekrényben a fedezet? Persze, hogy nem volt meg, mert a pénzügyi fedezet jelentős részben bevárandóságokra volt alapitva. De ez nem is lehetett másként. A mai világban senki sem tart magánál készpénzt, nincsen bizalma a pénz vásárlóképességének állandóságához s egyházunk sem gyüjthette össze a szükséges készpénzt, hogy csak azután kezdjen az épitkezéshez.

Anyagi helyzetünkről és erről az épitkezésről csak azért tettem emlitést pár szóban, hogy ezt is példának hozván fel, visszatérjek egyházi belső életünk fonákságaira. Sokan vannak, akik állandóan kritizálnak, minden teremtő és előmenetelt jelentő eszmét kikezdenek, a megvalósulás elé akadályokat görditenek, huznak és halasztanak, csakhogy valaminek a megvalósulását elgáncsolhassák. Ha a vita elmérgesedik, jőnek a személyeskedések és gyanusitások, pedig elsősorban azok kell önrevizió alá vegyék magukat, akik a legkönnyebben gyanusitanak.

Magam is azt tartom, hogy a megbizhatatlan vagy tehetetlen, a közösségre káros embereket el kell távolitani. Akivel szemben megingott a közbizalom, önként adja vissza megbizatását. De csupán öncélból, egyéni érvényesülési vágyból, ellenszenvből vagy haszonlesésből senkit kikezdeni nem szabad. A kritika alkalmazása szükséges és helyes, de csakis akkor, ha a kritizáló őszintén javitani és nem rombolni akar. Rombolni könnyü, de a romokból új épületet emelni felette nehéz!

Ha az egyes személyeket nem kiméli a kritika és személyeskedéssé törpül, ám tegye, ez legfennebb nem keresztényi cselekedet; a megtámadott védekezni tud. Ellenben, ha egyházi ügyekkel foglalkozik valaki, ha kifogásol, ha kritizál, ha gyanusit, mindezt csak ugy tegye, ha előbb számot vetett azzal, hogy kijelentései egyháza érdekeit nem sértik.

Az egyház mindannyiunkból tevődik össze és az egyháztagok közötti küzdelem és ellenségeskedés áldozata mindig az egyház.

Szeretném, ha az új esztendőben több szeretetet, több megbecsülést, több jóakaratot, több önzetlenséget látnék egyházi életünkben, mert ez csak a szebb jövőnek, a megerősödésnek és az előmenetelnek lenne a kezdete. *Dr. Gál Miklós,*
főgondnok.

Ha a fecske levert fészkét ismét újra és újra tudja rakni s legfölebb az üldözésen okulva, más eresz alatt keres védelmet; rommá dőlt életterv vagy vesztett vagyon miatt miért csüggedjen el épen az ember, ki egyedül bir értelemmel s egyedül hisz a Gondviselésben? *Kemény.*

Minden emberi bölcseség legfölebb oda vezet, hogy az ész kedélyünk felett teljes uralmat gyakoroljon, de a vallás és ész és kedélyhez egyaránt szólván a kettőt harmoniába hozza. Ezért a vallás tökéletesen pótolja a filozófiát, de a filozófia sohasem pótolhatja a vallást. *Gyulai Pál.*

Az Isten nem emberi alak, ki idegekkel érez, haragot félretesz, bosszut áll, megtorol, büszkeségének áldozatot követel. Ilyen Istent mi nem hiszünk. De az az Isten, akit mi hiszünk, az az örök rend! Aki az ellen fellázad, a természet atomjait, a világalkotó elemeket hivja fel küzdelemre. A csatára hivja fel a telet és nyarat, a vér melegét és a számok csalhatatlanságát, a vegytan alkotó hatalmát, a közvéleményt, a históriát, a logikát, az emberiséget és mindent, ami legyőzhetetlen: amiben istenerő lakik. *Jókai Mór.*

Tapasztalást pénzért venni vagy hagyományképen kapni nem lehet — fizetni kell azért mindig és mindegyiknek; a különbség csak az, hogy egyik minden testi szerencséjét s lelke egész nyugalmát veszti a tapasztalási alkuban, másik pedig a veszedelmes vásárból meg birtokának egy részét megmenti. *Széchenyi.*

Varga Dénes
1851—1938.

Mult év december elején szomoru hirt hozott a posta Tordáról: dec. hó 4-én, este, 87 éves korában, csendesen elhunyt *Varga Dénes* nyug. gimnáziumi igazgató, püspök urunk édes apja.

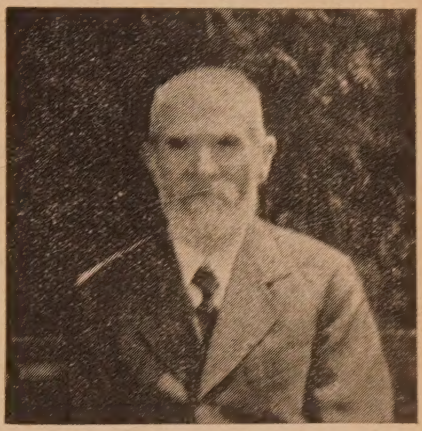

Varga Dénes.

Varga Dénes már régóta nyugalomba vonulva élt és magas kora ellenére minden ügy iránt érdeklődött, az istentiszteleteken minden vasárnap hűségesen részt vett. Ugyanez a vallásos buzgóság hatotta át férfi korában is. A nyári szünidőkön lerándult szülőfalujába: Székelyszentmihályra és ott mindenkor buzgó, példaadó látogatója volt az istentiszteleteknek.

Abban az időben született, amikor egyházunk egére az osztrák elnyomatással a legsötétebb felhők borultak. Azonban a költővel ő is hitte és hitében nem csalódott: „Megvirrad még valaha; Nem lesz mindig éjszaka.“ A virradat lassanként jövögetett és azalatt ő tanulmányait folytatgatta. Szülőfalujában az elemi iskolát, Székelykeresztúron és Kolozsváron pedig középiskoláit végezte. Teológiai tanulmányait szintén Kolozsváron kezdette és Londonban a Manchester New Collegeban fejezte be. Londonban 1879—1881 iskolai években tanult. Hazajövet a tordai gimnáziumban nyert munkateret, mint a történelem- és földrajz tanára, később pedig a gimnázium igazgatója. A gimnáziám megszünte után a tordai állami főgimnáziumban folytatta tanári munkásságát. Mint ilyen vonult nyugalomba.

Ha a tanári pályán működött is, de teológiai műveltsége meglátszott rajta mindig. A „Keresztény Magvető“ lapjai, egyházi életünknek, tudományos munkásságunknak ezek a szerény, de annál határozottabb bizonyitékai, megőrizték az ő teologiai képzettségéről bizonyságot tevő tanulmányait is. Első tanulmányaiban a Manchester Collegeről (Ker. Magv. XVI. k., 162 l.), azután az angol istentiszteletekről, szertartásokról, ünnepekről fest élénk képet (Ker. Magv. XIX. k., 80 l.); azután az összehasonlító teológiáról értekezik (Ker. Magv. XX. k., 275 l.). Azután a Pál apostol tanairól jelent meg négy jeles tanulmánya (Ker. Magv. XXI. és XXII. k.). Nehány fordításon kivül még a tordai középiskola ujjáépitésének történetéről tájékoztatja az olvasóközönséget (Ker.

Magv. XXIV. k.) Legnagyobb és legmaradandóbb értékü irodalmi munkája *A tordai gimnázium története*, mely 1908-ban jelent meg. Ez az alapos és gondos munka hű tükre az egyházát, hivatását szerető férfiunak.

Varga Dénes egyike volt az egyház leghüségesebb munkásainak. A régi nagy unitáriusok ritkuló soraiba tartozott. Külföldi tanulmányai nemcsak tudását és műveltségét mélyitették és erősitették, hanem veleszületett vallásosságát is. A tordai temető magába fogadott egy értékes életet, mi pedig szegényebbek lettünk egy régi nemes unitárius személyiséggel. Emlékét azonban szivünkbe zárjuk. Meggyőződéssel hirdetjük, hogy feltünésnélküli, szerény munkás élete az unitárius nevelés terén örökkévaló értékeket termelt. *B. P.*

A halál.

Ha majd a halál kopogtat egy napon ajtódon, mivel fogsz áldozni neki?

Oh, elébe rakom vendégemnek éltem teli edényét — tőlem üres kézzel soha ne távozzék.

Őszi napom, nyári éjem egész édes szüretét, munkás életem aratását, kései tallozását mind elébe rakom, ha napjaim beteltével kopogni jön a halál ajtómon.

* * *

Az idő.

Sok tétlen napomon emésztém magamat az elpocsékolt idő miatt. Pedig nincs elveszett idő, Uram, Istenem.

Éltem minden percét te tartod kezedben.

A föld szivébe rejtve, csirába szökkented a magot, virággá a bimbót és gyümölccsé a virágot.

Fáradtan aludtam nyugvóhelyemen. Ugy képzeltem, megállt minden munka. Reggel felébredtem és a kertem teli volt csodálatos virágokkal. *Rabbindranath Tagore.*

A boldogság megszerzésére szorgalom kell és türelem, megtartásához pedig mérséklés és óvatosság. Lassan és lépésenként megyünk fel a lépcsőn, de egy pillanatban leeshetünk róla és tele sebbel és fájdalommal érjük a földet. *Hebbel.*

Isten olyannak alkotá az emberi szivet, hogy az állandó megelégedését ne az élvezetben, hanem csak a törekvésben találja. Nem egyedül mindennapi kenyerét, de a szerencsét is csak homloka izzadságával keresheti az ember. Mint a felhők, melyeknek csudálatos formáin, s a nap sugáraiban ragyogó szélein gyönyörködünk; ilyen többnyire minden, mi után vágyódunk, szép, de csak a távolban. Nem amit ád, de az, amit igér, teszi gazdaggá az életet. *Eötvös.*

Nemzetközi vasárnap (január 8-án).

A szabadelvü keresztények nemzetközi szövetségének elnöke Dr. Louis C. Cornish utban van a Philippi-szigetek felé, hogy ott Gregorio Aglipay püspök vezetése alatt álló szép számu liberális csoportot meglátogassa. Mielőtt azonban az Egyesült-Államokat elhagyta volna, Kaliforniából elküldi üzenetét a szabadelvü keresztény világnak, az 1939 január 8 án tartandó nemzetközi vasárnap alkalmából.

Már egy jó nehány év óta szokásba van, hogy az év első vasárnapját, mint nemzetközi vasárnapot ünnepli meg egyházunk, mikor is megkivánunk emlékezni a világon szétszórva élő unitárius szellemben gondolkozó szabad keresztényekről. Jó volna azonban, ha ez nem csak egy hivatalos egyházi ünnep lenne, hanem ennek a napnak jelentősége átmenne a köztudatba a maga igazi mélységével és fontosságával. Mikor is szivünk összedobbanhat sok ezer hitrokonunk szivével szerte a nagy világban.

Dr. Cornish elnök ur izenete igy hangzik a szabadelvü keresztény világhoz:

„Az Isten Atyaságában és az emberiség testvériségébe vetett hitünket ujból kijelentjük. Az emberiség egységébe vetett hitünket mégegyszer feltárjuk előtte. Az egyes csoportok boldogulásáért mi ujból felajánljuk a világon élő összes szabadelvü keresztények segitségét, mert hiszen mi mindnyájan egyek vagyunk.

Mikor a világbéke napja el fog érkezni hozzánk, amiért századokon keresztül imádkoztunk, annak egy erős nemzetközi érzésen kell felépülnie, azon a tudaton, hogy az emberiség összes gyermekei együtt egy nagy láthatatlan és örökkévaló közösséget alkotnak. Mi ezt az egyetemes testvériséget hirdessük és gyakoroljuk. Ennek a bizonyságtevője és végrehajtója a mi nemzetközi szövetségünk.

Midőn egy egyetemes vallás ki fog alakulni a földön, mely álma és reménye volt minden korok profétáinak, az ember azon törekvésén fog felépülni, hogy hasonlóvá váljék Istenhez. Szemben a tömeg ellenkezésével, álnoksággal, a gyülölet orkánjával, mely napjaink megrontója, nem adjuk fel hitünk az embernek az igazságra való képességében.

Az egyetemes testvériség hirdetése, ennek az eszmének cselekedetekben való megmutatása vallásunk hivatása. És tanitásunk ereje a mi igazságunk erejében van. Mellőzünk minden hiábavaló vitázást és mindazt, ami elnémithatná szavunkat és áldozzuk oda magunkat tökéletesen ama szent célnak, hogy a szeretet szellemét megvalósitsuk itt ezen a földön“.

Ez az őszinte elnöki izenet méltó arra, hogy minden erdélyi unitárius lelkében gyökeret verjen és élő virágot hajtson.

Szánthó Vilma.

Püspöki intézkedés a nemzetközi vasárnappal kapcsolatosan.

Sz. 668/1938.
U. P.

Körlevél lelkész afiainak 1939 január 8-án nemzetközi vasárnap tartása tárgyában.

A Nemzetközi Szabadelvü Keresztény Vallásos Szövetség elnökségétől felhivást kaptunk, hogy 1939 évben is január 2-ik vasárnapját, január 8-ikát szenteljük a szabadelvü kereszténység nemzetközi szellemi közösségének megünneplésére.

Mi erdélyi unitáriusok, mint a hit- és lelkiismeretszabadság ősi anyaegyháza, örömmel kell, hogy ezt a felhivást fogadjuk. Jól esik tudnunk, hogy a szabadelvü kereszténység munkálásában széles e földkerekség csaknem minden országában vannak velünk együttérző, lelkesedő testvéreink, akikkel együtt hirdetnünk kell Isten Atyaságának és az emberiség testvériségének hitét. Rendületlen hittel kell, hogy bizzunk és reménykedjünk, hogy az evangéliumi kereszténység szeretetének lelke át fogja hatni a ma gyülölködő és most egymással szemben álló népeket és nemzeteket.

E hitünket — Isten atyai jósága mellett — alapitjuk arra a tényre, hogy velünk együttérző, rokonszenvező testvéreink a világ minden táján hirdetik, kialudni nem engedik ez eszme lappangó tüzét. Hisszük, hogy el fog jönni az az idő, midőn ez a lappangó tüz ismét lángragyul és pünkösdi lánggal fog égni és ismét lelkesedésre gyujtja az evangéliumi lelki szabadságot, békességet, testvériséget szerető külömböző nemzetek fiait.

Nekünk csüggednünk nem szabad, mert az emberek fiai közt nemcsak meglankadott a szeretet, hanem helyét ádáz gyülölség foglalta el. Maradjunk meg a Jézusi evangélium szolgálatában és a „nálunk letett drága kincset“ őrizzük meg. Bizzunk a Jézusi hasonlat igazságában, hogy „egy kis kovász erjedésbe hozza a tésztát.“

Evangéliumi igehirdetésünk legyen az az „erjesztő kovász“, mely az emberiség fejlődését, szellemi növekedését ugy áthatja, hogy az egész keresztény világ hittel vallja Jézus szavának igazságát: „Ég és föld elmulnak, de az én beszédem soha meg nem semmisül.“

Ezen soha meg nem szünő élő hit hirdetésére hivom fel lelkész atyámfiait.

Cluj-Kolozsvár, 1938 december 12.

Dr. Varga Béla.
püspök

Ki látja meg az Istent?

Jézus tanitása szerint az Isten lélek s akik Őt imádják: szükség, hogy lélekben és igazságban imádják.

„Ép testben lakik ép lélek“, — mondja a példabeszéd. Nagy boldogság az emberre az ép test és az ép lélek. Nem sok ember dicsekedhetik ezzel. Azonban az épkéz-láb és a szem: ez a három is elég boldogság, mert szemlélhetjük a szép természetet: Istennek ezt a csodálatos remekmüvét, melyről az ő jósága és szeretete árad reánk, — gyermekeire. Ezek által gyüjthetünk sok szép és hasznos ismeretet, képesek vagyunk sok mindenféle hasznos munkára, ha ép lélek lakozik a testben.

Nagy hiány és fájdalmas érzést keltő a testi vakság; de még szánandóbb a lelki vakság. A testi vaknak az esze és szive még bizonyos jól eső megnyugvást, önbizalmat és öntudatot ad az élethez való ragaszkodáshoz s úgyszolván érzi az Istennek jóságát az embertársai könyörületességében: de a lelki vak örökös nyughatatlanságban szenved Isten nélkül.

A sziv, az a motor, amely az élet gépezetét müködésben tartja. Nagyon kell vigyázni, hogy a sziv állandóan jól müködjék. Tisztán kell tartani, mint a motort. Gondosan kell őrködni, nehogy a nemtelen indulatok: harag, irigység és bosszu zavarokat idézzenek elő a tiszta erkölcsös élet folyásában.

Az emberi élet motorjának, a szivnek az ész a soffőre vagy vezetője. Az észnek kötelessége állandóan rendben tartani a szivet, az élet motorját. Ha a soffőr a motorját jó karban tartja, akkor könnyen halad az élet utján a tökéletesedés által Istenhez, a mi mennyei Atyánkhoz.

Valamint a motort állandóan tisztitani és olajozni kell: ugy az ember is állandóan tisztán kell tartsa a szivét és a jótettei olajával folytonosan táplálnia, mert Jézus, a mi Idvezitőnk mondása szerint csak a tiszta szivüek látják meg az Istent. Vagy amint Máté evangélista könyve 5-ik rész 8 ik versében irva van: *„Boldogok, akiknek szivök tiszta, mert ők az Istent meglátják.“*

Egy hajón utazott egy pap és egy magasrangu tiszt a többi utasokkal. A pap sokszor imádkozott, a tiszt mindannyiszor guny tárgyává igyekezett tenni a papot az utasok előtt. Egy reggel mindketten fönn voltak a hajó fedélzetén. A pap imádkozott, a tiszt pedig egy látcsővel szemlélte a tiszta kék eget. A pap elvégezte az imáját és a tiszt pedig egy látcsővel szemlélte a tiszta kék eget. A pap elvégezte az imáját és a tiszthez igy szólt: „Ugyan kedves uram! mit szemlél olyan hosszasan az azurkék égen azzal a nagyitó lencsével?“

A tiszt röviden válaszolt: „Keresem az Istent.“

Erre a pap a következő felvilágositást adta: „Jól teszi uram, csakhogy az a látcső nem alkalmas az Isten keresésére és meglátására.“ „Hogyne volna tisztelendő szent Atyám! hisz ez a legjobb angol gyártmány!“ „Még sem elég tökéletes ahhoz, hogy az Istent meglássa.“ „Hát hogyan láthatom meg?“ — szólt a tiszt.

„Boldogok a tiszta szivüek, mert ők az Istent meglátják“, — feleli Jézussal a lelkész. A tiszt észhez tért, mély gondolatokba merült és azon pillanattól kezdve a legnagyobb tisztelettel viseltetett a pap iránt.

Ebből világosan látható, hogy csak a tiszta szivüek láthatják meg az Istent és az Isten dolgainak végrehajtására is ahhoz értő tanult müvészekre van szükség a lelki élet mezején.

Az Isten minden vallás felett áll. Minden vallás hirdeti az Isten örökkévalóságát, mindenhatóságát, mindenütt jelenvalóságát. Minden ember keresi és szeretné szemtől szembe látni.

Isten mindenütt és mindenben feltalálható, ami szép és jó. De leginkább láthassuk a jó tetteinkben, a tiszta erkölcsös életünkben és a jól nevelt utódainkban.

Ugy élj hát halandó, hogy szived, lelked tiszta legyen, neveld jól gyermekeidet s cselekedj jót!

„Boldogok a tiszta szivüek, mert ők az Istent meglátják.“

Közli Kozma Miklós hallgató Taar Géza unitárius lelkész előadása után.

Az új római katholikus püspök.

Az erdélyi római katholikus egyházban csak most töltötték be a Gróf Mailáth Gusztáv Károly lemondásával megüresedett püspöki széket Vorbuchner Adolf volt nagyszebeni plébánossal s már is megüresedett a kath. püspöki szék, mert a teljes erejében levő Vorbuchner püspök beiktatása után rövid időre meghalt.

A pápa *Márton Áront* nevezte ki az elhunyt püspök helyébe apostoli kormányzónak, utóbb pedig római katholikus püspöknek.

Márton Áron katholikus püspök 1896-ban született Csikszentdomokoson. Javakorában levő székely ember. Erre a magas polcra Istentől nyert kiváló tehetsége és őszinte, mély keresztény vallásossága emelte. A világháboruban félbeszakitotta tanulmányait és mint katona végigharcolta a nagy háborut; több kitüntetéssel, mint főhadnagy szerelt le. Egyházi pályáján szépen haladt, miután 1924-ben pappá szentelték. Először Csikban, azután Marosvásárhelyen működött, 1934 óta pedig Kolozsvárt, mint a Katholikus Népszövetség igazgatója, nagy szervező képességéről tett tanubizonyságot. 1936 év óta a kolozsvári plébania vezetésével bizták meg és 1938 év végén már erdélyi római katholikus püspök.

Ez a kiváló nagy férfiu nemcsak a katholikus egyháznak, hanem egész Erdélynek is büszkesége.

Benne nemcsak egy felekezetnek a vezérét, hanem az igazi keresztény főpapot tiszteljük. Más felekezetüekkel szemben mindig megértő és türelmes A más felekezetekkel való viszonyát a következő nyilatkozattal állapitotta meg: „Ugy szeressük egyházunkat, hogy azzal másoknak ne ártsunk.“ Az ilyen szellemü emberek nemcsak a saját egyházukat épitik, hanem azzal együtt az egész kereszténységnek tesznek szolgálatot. Az erdélyi római katholikus püspöki székbe éppen ilyen férfiu kellett. Hála az isteni gondviselésnek, hogy ilyen is jutott oda. *B. P.*

A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben.

Az unitáriusok értelme szerint.*)

Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a kis gyermekek, és meg ne tiltsátok őket; mert az ilyeneké az Isten országa. Márk 10, 14.

I.

Ki teremtett téged?

1. Engem az Isten teremtett.
2. Az Isten teremtette még a napot, a holdat és a csillagokat.
3. Ő teremtette a tengert s a szárazföldet; a folyóvizeket, a halmokat s a völgyeket.
4. Ő teremtette a füveket, fákat s mindent, valami a földön tenyészik.
5. Ő teremtette a madarakat, a halakat s minden egyéb állatokat, amelyek élettel bírnak.
6. Az Isten teremtett minden látható s láthatatlan dolgot a mennyen és földön.

II.

Mit adott neked az Isten?

1. Az Isten adott nekem életet, erőt s egészséget.
2. Ő adott nekem oly erőt, hogy látni s hallani, szagolni, ízleni és tapintani képes vagyok, azaz: ő adta nekem öt érzékemet.
3. Ő adott nekem oly erőt, hogy mozoghatok, vagy egy helyről más helyre mehetek. Ő adott oly tehetséget, hogy beszélhetek, vagy amit érzek és gondolok, szavaimmal kifejezhetem.
4. Ő adta nekem az okosságot s lelkiismeretet. Ő adott módokat és alkalmat arra, hogy értelmessé, jóvá és boldoggá lehessek.

III.

Ezeken kívül még mit adott és ad neked az Isten?

1. Az Isten adta nekem jó szülőimet, tanitóimat, barátaimat és édes hazámat.
2. Ő adja nekem az ételt, italt, ruházatot s a nyugtató álmot.
3. Ő adja nekem a levegőt, melyet lehellek, a szép világosságot, mely fénylik körültem.

---

*) Ez a káté ugy ment át a köztudatba, mint a Kriza János kátéja. Valójában a Channing E. Vilmos nagy amerikai unitárius lelkész kátéja a Kriza János kitünő műfordításában. Név nélkül jelent meg. Az első határozott lépést teszi a modern unitárizmus felé XIX. sz.-ban. A könyv csaknem teljesen kifogyott. Minthogy sokan érdeklődnek iránta, folytatólagosan lapunkban közöljük.

4. Ő adta mind azt, valamit sajátomnnk nevezek; a mi földi életemet kellemessé s vidámmá teszi.

5. Az Isten ad nekem, ha jól és erkölcsösen élek, e fö'dön lelki nyugalmat, a jövő életben pedig örök idvességet és boldogságot.

IV.

Mit gondolsz: vajjon lát e téged az Isten?

1. Az Isten lát engem minden szempillanatban; a legsürübb sötétségben szintugy lát, mint a leg isztább napfényben.

2. Ő jól lát engem még akkor is, midőn elrejtett magányban vagyok, midőn emberi szemek nem figyelnek rám,

3. Az Isten jól tudja mind, amit érzek és gondolok, mind, amit titkon vagy nyilván mivelek.

4. Ő ismeri, mire van nekem szükségem, hallja, midőn segedelmet és oltalmát kérem, és áldásáért neki hálákat adok.

V.

Mivel vagy köteles az Isten iránt?

1. Köteles vagyok az Isten iránt azzal, hogy őtet ugy képzeljem, mint mennyei legjobb Atyámat, és amit birok, mind az ő ajándékának tekintsem.

2. Kötelességem jobban szeretni az Istent mindennél, valamit csak szerethetek a világon; azon érzésben találni legnagyobb örömömet, hogy engedelmes vagyok szent akaratja iránt s kedves vagyok előtte.

3. Semmitől sem kell oly igen rettegnem, mint Isten ő Felségét valamiképpen megbántani; semmitől sem kell inkább őrizked nem, mint ő róla gondolatlanul szólani; szent nevét hiába felvenni káromolni és esküdözni.

VI.

Mivel vagy még köteles az Isten iránt?

1. Köteles vagyok az Istent imádni; amik az életre és idvességre szükségesek, ő tőle kérni, kiváltképen reggel és estve.

2. Köteles vagyok Istennek hálákat adni mindennért, amit kegyelméből veszek, ha szintén fájna is az, ami rajtam történik.

3. Köteles vagyok Istenben bizni; ő tőle a legjobbat várni mindenkor, ha kötelességemet hivem megtettem.

4. Köteles vagyok békével türni betegséget, fájdalmat s minden nyomoruságot; az Isten bölcs akaratjának tekinteni a balsorsot, amellyel ő csak próbálni akarja gyermekét, ha igazán szereti-e őtet, mennyei szent Atyját.

5. Kötelességem rettegés nélkül várni halálomat; mert a halál csak a gonosz embernek lehet rettentő: az igaznak nem egyéb, mint az Atyához való menetel.

VII.

Milyen indulattal tartozol lenni embertársaid iránt?

1. Szülőimet tartozom szeretni, nekik szótfogadni, irántok a legnagyobb hálával, tisztelettel viseltetni, mert Isten után a legnagyobb jóltevőim a szülőim.

2. Tisztelettel tartozom lenni mindazok iránt, akik nálamnál nagyobbak, idősebbek; tisztelnem kell főleg az öregeket, tanitóimat, jóltevőimet, elöljáróimat; hódoló tisztelettel tartozom lenni az uralkodó, fejedelem vagy király iránt.

3. Testvéreimet, rokonaimat, minden más emberek felett tartozom megbecsülni, és velök igazságosen bánni.

4. Társaim és barátaim iránt köteles vagyok őszinte, hiv és állhatos szeretettel lenni.

5. Honfitársamat tartozom szeretni: a haza javát tehetségem szerint előmozditani; közterheit jó kedvvel viselni.

6. Idegenek, utazók iránt köteles vagyok igaz és vendégszerető lenni, s hazám becsületét diszes magamviselete által külföldiek előtt is fenntartani.

7. Más hiten lévők iránt is köteles vagyok szives jósággal lenni; azt, ami előttök szent, nem gunyolni. Köteles vagyok igaz szeretettel s nemes bánásmód által bizonyitani meg, hogy az én hitem tiszteletre méltó.

VIII.

Minő tartozásaid vannak még embertársaid iránt?

1. Tartozom megbocsátni embertársamnak, aki engem megbántott; s ha én találnék mást megbántani, tartozom tőle bocsánatot kérni.

2. Sajnálattal kell lennem a rosszak és tévedők iránt; jóindulattal, szives részvéttel a szegényekhez, nyomorultakhoz, gyengékhez s amennyiben lehet, segitni rajtok.

3 Kötelességem mindig igazat szólni: adott szavamat, eskümet, igéretemet szentül megtartani; és senkit semmi módon és semmi szin alatt meg nem csalni.

4. Nem szabad elvennem, ami másé; sőt inkább arra kell törekednem, hogy más ember javát és szerencséjét előmozditsam.

5. Nem szabad kegyetlennek és durvának lennem; nem szabad szántszándékkal senkinek kárt, fájdalmat, veszedelmet okoznom, még annak sem, aki engem megbántott és rosszamat akarja.

6. Általában azon kell lennem, amennyiben lehet, hogy mindenki jól érezze magát körültem. Az Isten minden embernek adott erőt és tehetséget arra, hogy egy vagy más módon jót miveljen, s felebarátjainak használjon.

(Folytatjuk.)

A központi Dávid Ferenc Egylet munkája. Mult számunkban beszámoltunk a Dávid Ferenc Egyletnek őszi felolvasó üléseiről november hó végéig. December hó első hétfőjén *Gálfi Lőrinc* teológiai tanár tartott igen értékes felolvasást a *Biblia és az unitárizmus* cimen. A tudós felolvasó a biblia tartalmáról, a bibliáról való különböző felfogásokról emlékezett meg és kihangsulyozta azt a páratlan értéket, melyet a vallásosságra, különösen a szabadelvü vallásosság szemüvegein keresztül nézve gyakorol. December hó második hétfőjén pedig *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyző, a Dávid Ferenc Egylet ügyvezető-alelnöke tartott szintén nagyértékü előadást a *Biblia értékéről.* Ezt a nagyon fontos kérdést a mai szellemi élet hullámaiba állitotta be és kimutatta, milyen lelkesitő, ihletet adó erő van a Szentirásban. Az előadások megérdemlik, hogy nyomtatásban is megjelenjenek. A felolvasó üléseken, melyek vallásos jellegüek voltak, minden alkalommal Dr. Kiss Elek ügyvezető-alelnök tartott érdekes megnyitó és bezáró beszédel. Imát mondottak Ürmösi József püspöki titkár, Csifó Nagy László központi szolgálatra beosztott lelkész és Benczédi Pál vallástanár. Minden alkalommal a teológiai akadémiai dalárda énekével zárult a vallásos felolvasó ülés.

A küküllőköri Dávid Ferenc Fiókegylet haranglábi emlékünnepélye. A küküllőköri Dávid Ferenc Fiókegylet 1938 nov. 17-én Haranglábon nagyszabásu emlékünnepélyt rendezett. A nap jelentőségét és az emlékünnepély értékét nagyban emelte az is, hogy ugyancsak ezen a napon tartotta közgyülését a küküllőköri lelkészkör és tanitói egyesület is.

Erre a napra ünneplőbe öltözött a kicsiny unitárius egyházközség s ugy várta a köri vendégeket. Már 9 órakor (d. e.) megélénkült a falu, melyet a környékről érkezők csoportja lepett meg. S ez időponttól kezdve a késő délutáni órákig gazdag lelki források mellett nyert üdülést az egyistenimádók hivő serege.

A papi és tanitói testület külön-külön tartotta meg a maga müsoros gyülését, melyet 10 órakor ünnepi istentisztelet szakitott félbe. Ezen imát és egyházbeszédet Deák Berta erzsébetvárosi s. lelkésznő mondotta. Lebilincselő volt a beszéd, mely a szeretet igazságának erejét dicsőitette a jogi igazság felett s az unitárius vallás felszabaditó légkörébe emelte a lelkeket.

Ebéd után a testületi gyülések befejezését követte az emlék-

ünnepély, melyet a gyülekezeti ének s Mátyás Gergely esperes imája, majd Szathmáry Gyula köri f. ü. g., egyleti elnök megnyitó beszéde nyitott meg. Kiss Tihamér ádámosi lelkész alkalmi felolvasást tartott. Szavaltak: Joó Ferenc helybeli ifju, Cirmai Zsuzsa isk. leány és Kiss Zoltán dicsőszentmártoni s. lelkész. Felolvasott a nevelésköréből Kozma Endre m.-sárosi tanitó. D csőszentmártoni tanitónő énekszólóját hegedün Kiss Zoltán s, lelkész és orgonán Török János ig. tanitó kisérte. Az emlékünnepélyt Pál Tamás egyleti ügyvezető alelnök szavai zárták be. Az ünnepély rendezéséért meleg szavakkal mondott köszönetet a temp'omban Major Sándor helybeli lelkész és künn a templom udvarán egy kilencvenéves kedves ö eg, aki fiatalos lendülettel üdvözölte az egybesereglett vendégeket. Mély lelkiélmények közepett oszlott szét az ünneplő közönség. *Jegyző.*

A háromszékköri Nőkszövetsége 1938 november 27-én tartotta évi rendes közgyülését a sepsiszentgyörgyi imaházban nagy érdeklődés mellett. A hivatalos kiküldötteken kivül a falvakból nagyon sokan vettek részt a gyülésen, ami azt jelenti, hogy a nagy Dávid Ferenc követőiben él a vallásos összetartás érzése. A gyülés *Dr. Kovács Lajos* helybeli lelkész imájával kezdődött. Azután *Rostás Dénesné* köri elnöknő a gyülést megnyitotta. A titkári jelentésből láttuk, hogy a háromszékköri unitárius nők komoly, buzgó munkát végeznek. Énekelt *Tana Buba, Tana Sárika* orgonakisérete mellett. *„Nők a nagy városban“* cimmel felolvasást tartott *Kovács Endréné* bukuresti nőszövetségi tag. Szavalt: *Tana Rákhel* bölöni nőszövetségi tag. Énekszóló: Előadta *Veres Judith, Gál Vilmos* ur orgonakisérete mellett. Szavalt: *Pop Endre.* Közben istentisztelet volt, mely alkalommal *Rostás Dénes* kálnoki lelkész mondott magasszárnyalásu beszédet. Gyü és végeztével *Kovács Lajos* köri esperes meleg szavakkal köszönte meg a nőszövetségek odaadó munkáját és Isten áldását kérte a további munkára! Dicséretet érdemel a sepsiszentgyörgyi *unitárius Nőkszövetsége* azért a szives vendéglátásért, amellyel a vidékről beérkezett vendégeket fogadta. Nagy áldozatkészségre vall a gazdagon megteritett asztal, mely a vendégeket tizóraival látta el. *Pálné Osváth Margit,* köri nőszöv. titkár.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Az unitárius Zsinati Főtanács 1938 október 2—4 napjain Kolozsváron tartott püspök beiktatással és lelkészszenteléssel egybekötött évi rendes üléseinek Jegyzőkönyve. Szerkesztette; Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző.

Régóta nem olvastunk ilyen terjedelmes és tartalmas főtanácsi jegyzőkönyvet. Ez a jegyzőkönyv nagy eseményeket örökít meg és egyike a legtartalmasabb zsinati főtanácsi jegyzőkönyveknek. A püspökbeiktató és papszentelő ünnepélyek valóban a legmélyebb lelki ünnepségek és legemelkedettebb gondolatok között folytak le. A püspökbeiktatást és papszentelést lapunk októberi számában ismertettük, azért erre a mély hatást tett és egyháztörténelmünkre oly fontos tényre ezidőszerint nem terjedünk ki.

A zsinati főtanácsi ülést Dr. Gál Miklós főgondnok nemes egyszerüséggel és bizalmat biztosító meggyőződéssel előadott beszéddel nyitotta meg, melyben különösen a gazdasági megerősödés kérdését hangsulyozta ki. A fölemelő ünnepiességeken kivül a Főtanács behatóan foglalkozott a gazdasági kérdésekkel, a Borshagyatékkal s az E. K. Tanácsnak erre vonatkozó intézkedéseit jóváhagyta. Jóváhagyóan vette tudomásul a Főtanács az E. K. T., Jószágfelügyelőség, Nevelésügyi-, Missziói-, Nyugdijbizottság jelentéseit és több gyakorlati módositást eszközölt a szabályzatokon.

A választásokról már korábban megemlékeztünk. A főtanácsi jegyzőkönyvben olvasottak a bizalom nyugodt érzését ébresztik lelkünkben. Az egyház élén hivatásukat átélő férfiak állanak; az egyház jelen és jövő állapota azt kivánja, hogy tettel, áldozattal az élő vallásosságnak eme jeleivel kövessük őket.

Vári Albert: Kereszténység és unitárizmus. Azt a kérdést világitja meg szépen, megkapóan és a történelmi alatt kialakult különböző felfogások rövid ismertetésével, hogy kik a keresztények? Arra az eredményre jut, hogy a kereszténység mivolta nemcsak történelmi, hanem *értékfogalom*. „Ez lelki magaslatot, belső javakat, erkölcsi értékeket, jézusi igazságok követését jelenti. Aki ezekkel bir, az legyen bár kitagadott eretnek, mégis keresztény; aki ezekkel nem bir, az legyen bár püspök vagy pápa, mégsem keresztény. Amint lelki javaimat senki sem veheti el, ugy a keresztény jelleget sem tagadhatja meg tőlem.“ „Az unitárizmus útmutatás az igazi keresztény élethez, s akik az általa megjelölt utakon járnak, azok — bármit mondjon a világ — jó keresztények, s minél jobb unitárius valaki, annál inkább meg-

közeliti a kereszténység erkölcsi és vallási eszményeit". Megállapitásait mi is mind aláirjuk. Az értékes füzetet olvasóink szives figyelmébe ajánljuk.

Dr. Gyulai Zoltán: Fizikai világ és szellemiség. Különlenyomat a Keresztény Magvetőből. Igen tanulságos füzet, amely arra ad feleletet, hogy materialista (anyagelvü) alapon megoldható-e a szellemiség kérdése? Ugyanis a mult század hatvanas éveitől kezdve az anyagelvüség tana valóságos divatos tan volt, amelynek sokan bedültek. Ezen az alapon épitette fel Haeckel a jénai természettudós *monista* (egységre visszavezető) világszemléletét, melyben azt állitotta, hogy: Isten, szabadság és halhatatlanság a világ legnagyobb babonái. Dr. Gyulai Zoltán debreczeni egyetemi tanár éppen a legujabb természettudományos megálapitások alapján bizonyitja be, hogy a fizika és kémia még a maga tárgykörébe eső kérdések teljességét sem képes megoldani. Az ilyen fogalmakat, mint érzelem, hit, áhitat, lelkesedés, hősiesség stb. a fizika nem tud működésbe vonni, bár minden fizikus előtt világos a jelentésük. Ezeknek az emberi életben oly nagy szerepük van, hogy nem nagyitunk, midőn azt mondjuk, hogy az emberi életnek ezek teszik ki a leglényegesebb, értékesebb, nemesebb részét. Az emberi életnek kettős oldala van: egy anyagi és egy szellemi. Ezek egymásból nem vezethetők le és egyik sem hanyagolható el. Az anyagelvüségre épitett kommunista államrendszer nagy szerencsétlenség, mert hamis alapokra épült, egyoldalu, a szellemiséget, a lelkiséget nem ismeri el a maga helyén. Az értékes tanulmány Laotsenak, a kinai bölcsnek eme mondásával végződik: A névvel nevezhetőn túl van a világ kezdete, a nevezhetőn eminnen — a formák világában — az élőlények bölcsője. Ez az egység a nagy titok: fizikai világ és szellemiség.

A világosan, tudományos alappal, de mégis érthetően megirt szép tanulmány a vallás és természettudomány jelentőségét nagyszerüen egymás mellé állitja. Egyik nem öli meg a másikat, mert mindkettőnek meg van az értéke, köre és jelentősége. A nagyértékü füzetet olvasóink szives figyelmébe ajánljuk. *B. P.*

Szerintem a legszebb hódolat, mellyel Istennek adózni lehet az, ha harag nélkül kelünk védelmére, valamint hogy az a legméltatlanabb kép, melyet festhetünk róla, ha bosszuállónak, dühöngőnek festjük. Ő maga az Igazság: az igazságnak nincsenek szenvedélyei. *Voltaire.*

A szépség lélek nélkül az aranyporhoz hasonló, mely a lepke szárnyain csillog, s lesodorva kelletlen hamuvá lesz. *Kisfaludy.*

A mi a szépet illeti, az a fődolog, hogy a faj tiszta legyen s megmentve az emberi kéz csonkitó müködésétől. A ló levágott farkkal s lenyirt sörénnyel, egy kutya kurtitott fülekkel, egy fa, melynek legderekabb ágai lenyesettek, többije pedig gömbölyü formába szorittatott, s leginkább a leányka, kinek teste gyermeksége óta füzővállak által eltorzittatott, — mindezek olyatén dolgok, miktől elfordul a jó izlés, s mik csak a philisterek szépség-kátéjába valók. *Goethe.*

Új esztendő a püspök urnál.

A kolozsvári unitáriusok új évi istentisztelet után megjelentek Dr. Varga Béla püspök urnál, hogy üdvözöljék a főpásztort. A megjelent tisztelgő közönség nevében Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző mondott tartalmas, gondolatokban gazdag üdvözlő beszédet. A püspök ur köszönetét fejezte ki az üdvözletért, szeretetéről biztositotta az unitárius vallásközönséget s az egyház érdekében kifejtendő munkára, egyetértésre hivta fel a figyelmet. Ezekkel a gondolatokkal kivánt boldog új esztendőt egyházunk minden tagjára és kérte Isten áldását szeretett egyházunkra.

Alapitvány a székelykeresztúri főgimnázium javára. *Dr. Elekes Domokos* főgondnok a székelykeresztúri főgimnázium javára 100.000 (Egyszázezer) lejes alapitványt tett. A tett mindennél ékesebben beszél.

Dr. Gál Miklós főgondnok a Dávid Ferenc Egylet javára 200 lejt adományozott. Köszönet érette.

Hálás köszönetet mondok mindazon kedves atyámfiainak, akik édesapám elhunyta alkalmával részvétüket és együttérzésüket szivesek voltak kifejezni. Kolozsvár, 1939 január hó.

Dr. Varga Béla, unitárius püspök és családja.

Köszönetnyilvánitás. *Özv. Fazakas Lajosné* és gyermekei, valamint *Szabó Rezső* és gyermekei köszönetet mondanak mindazoknak a barátoknak, jóakaróknak és ismerősöknek, akik őket felkeresték részvétet nyilvánitó és vigasztaló soraikkal és a temetési szertartáson résztvettek a hőn szeretett fiu, testvér és sógor *Fazakas Béla* abrudbányai lelkész, valamint a felejthetetlen drága leány, testvér és feleség *Szabó Rezsőné* elhunyta alkalmával.

Olvasóinkhoz. Az új év alkalmával arra kérjük olvasóinkat, tagtársainkat, hogy előfizetésüket, tagdijaikat sziveskedjenek rendezni. Egy lapvállalat csak akkor állhat fenn, ha meg van hozzá a szükséges anyagi alap. Aki a lapot elfogadja és nem rendezi a dijait, öntudatlanul is kárt okoz az unitárius ügynek. — A lelkészek mindenütt szivesen elősegitik a pénz beküldésének ügyét.

— Lakásváltoztatást és a lap elmaradását kérjük bejelenteni. Mostanság a posta a kisebb városokban is megkivánja, hogy az utca és házszám fel legyen tüntetve. — Tudósitóinkat kérjük, hogy nyugtázásokat ne küldjenek, mert ezidőszerint nem közölhetjük.

Elszámolás az 1939. évi naptárakkal. A naptár szerkesztősége arra kéri azokat, akik a naptárak eladását szivesek voltak vállalni, hogy január hó 15-ig jelentsék közremüködésük eredményét, valamint azt is, hogy a költségeket mikor és mi módon kivánják rendezni. Kéri továbbá azokat, akik vasuti áruban mások számára naptárakat kaptak, sziveskedjenek jelenteni, hogy ki menynyit vitt és mennyibe került a vasuttól való beszállitás költsége. Ha ezeket az adatokat megkapja a szerkesztőség, az elszámolás rendben fog menni.

Óvás. Az Unitárius D. F. E. arról értesült, hogy egy meg nem bizott egyén az egylet kiadványait, nevezetesen az 1939-ik évi naptárt árusitja. Az árusitás alkalmával a naptár árán felül nagyobb összegeket kér a szegények segélyezésére azzal az ürüggyel, hogy neki az egylet vezetőségétől felhatalmazása van. Ezzel a trükkel egyeseket és intézményeket több esetben becsapott. Az egylet vezetősége értesiti a közönséget, hogy az Unitárius Naptár ára 12 lei, aki ennél többet kér az csaló és azt sziveskedjék nekünk bejelenteni, mert a csalást elkövető egyén nem is tőlünk kapta a naptárt, hanem azt is kerülő uton. A D. F. E. nem is foglalkozik jótékonysággal, az a Nőegylet hatáskörébe tartozik. A naptár árusitásával az egylet tényleg bizott meg egyeseket, de ők a rendes 12 lej árnál többet nem kérnek. Kérjük tehát a közönséget, hogy a csalás megakadályozására tegyen meg mindent és akit becsaptak, sziveskedjék az egylet vezetőségénél bejelenteni.

Házasság. *Nagy Zoltán* temesvár—aradi s.-lelkész 1938 évi december hó 31-én házasságot kötött *Weszely Ibolyka* urleánnyal. Isten áldása legyen életükön.

1939 évi január havi vásárok. O vasóinknak jó nagy része a gazdaközönség köréből kerül ki, akikre nézve nagyon fontos, hogy tudják: mikor vannak az országos vásárok. A vásárok idejére vonatkozóan eddig elé a naptárakban nagy zavar volt és sok tévedés van a jelen évben is. A nemzetgazdasági miniszterium az 1938 év folyamán a vásárokat felülvizsgálta s egyes megyékben (Fogaras, Hunyad, Szörény és Szilágy) véglegesen rendezte is. A vásárokat ezután minden hónapban napok szerint közölni fogjuk. **Január 2-án:** Farkasaszó, Kézdivásárhely, Szélcseg. **3-án:** Háromalmás, Kisapold, Toldalag. **4-én:** Kápolnás, Margitta, Szilágyillésfalva. **5-én:** Turterebes. **6-án:** Bályok, Nagyiklód, Nagylak, Sárosmagyarberkesz, Teregova. **7-én:** Csikszépviz, Felsőszilvágy, Keresd, Maroseperjes, Marosváralja, Mezőrücs. **8-án:** Borosjenő, Csermő, Csokmány, Csucsa. **9-én:** Borgóprund, Kőhalom, Nagysomkut, Nyárádköszvényes. **10-én:** Buza, Dombó, Gertényes, Hadad, Illyefalva, Kolozsvár, Maroshéviz, Nagy-

bánya, Nyárádfő, Radnót. **11-én:** Felvinc, Kiszető, Lupsa, Magyarcséka, Sülelmed. **12-én:** Batiz, Rozsnyó, Szászkézd, Szilágynagyfalu, Szováta, Zerénd. **13-án:** Bonczhida, Nagyszalonta, Óraljaboldogfalva. **14-én:** Déva, Kőrösfeketető. **15 én:** Dragomérfalva, Lövéte, Magyarnemegye, Nagysajó, Szinye. **16-án:** Csákigorbó, Zám. **17-én:** Klopodia, Kraszna, Marosvásárhely, Szamoskrassó. **18-án:** Korond, Vajdarécse, Zsidve. **19-én:** Batiz, Déda, Magyarlápos, Pusztahidegkut, Szathmár. **20-án:** Buziásfürdő, Cserge, Nagysármás, Ohábaforgács, Zágor. **21-én:** Erdőszentgyörgy, Nagybacon, Világos. **22-én:** Gyimesbükk, Kál, Mezőméhes, Semesnye, Székudvar. **23-án:** Gátalja, Krasznabéltek, Nagykároly, Siklód, Teles. **24-én:** Barafalu, Gyergyóalfalu. **25-én:** Bereczk, Csikkozmás, Gyalakuta, Hodos, Nagyenyed, Nagy-Ilva, Rozsnyó, Szászkeresztur, Székesút. **26-án** Hosszuaszó, Karánsebes, Zilah. **27-én:** Bátos, Erzsébetváros, Ópécska. **28-án:** Bánffyhunyad, Kürtös, Mezőszentmihály. **29-én:** Szászsebes. **30-án:** Halmi, Körpöd, Maroshévíz, Sikula, Szakállasdombó. **31-én:** Aranyosmedgyes, Teke. — Ha a a vásár ünnepnapra esik, rendszerint a köve kező nap tartják meg. Az időközben történt változtatásokról a községi elöljáróságot értesiteni szokták.

Postatarifa. Egyszerü levél 20 grammig helyben: 4, belföldön: 6, szomszéd országokba: 8, más országba: 12 lej. Belföldi levelek után 1 repülőbélyeg. Külföldi levelek mentesek a repülőbélyeg alól. — Egyszerü levelezőlap belföldön: 3.50 lej + 50 bani repülőbélyeg. Képeslap belföldön: 3.50 + 2 lej kulturbélyeg + 1 lej repülőbélyeg. Egyszerü vagy képeslap szomszédországokba: 5, más országokba: 7 lej. Válaszos levelezőlap belföldön: 7, szomszédos országokba: 10, más országokba: 14 lej. Nyomtatványok 50 gr.-ig: belföldön 1 lej + 50 bani repülőbélyeg, szomszédos országokba: 1.50, más országokba: 2.50 lej. Áruminták 100 gr.-ig belföldön: 3, kü földön: 6 lej. Az ajánlási d j a feltüntetett dijakon kivül esetenként bel- és külföldre: 10 lej. Ajánlott küldemények térti vevényeiért: a) a feladásnál belföldön: 10 + 2 lej repülőbélyeg, külföldön: 10 lej, b) feladás után belföldön: 10 + 2 lej repülőbélyeg, külföldön: 35 lej. — Egy reklamációs ürlap belföldön: 10 lej, külföldre: 18 lej. — Csomagok belföldön: 20 kg.-ig minden megkezdett kiló 8 lej, szomszédos megyékbe: 6 lej, helyben, vagy a megye területén: 4 lej. Minden csomagnát a vevényért: 1 lej. Szállitólevél Románia területére: 5.25 lej. — Pénzesutalványi ürlap 1000 lejig: 3+1 lej repülőbélyeg, minden 1000 lejen felül pedig 4+1 lej repülőbélyeg fizetendő.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas" könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.